

Әл – Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті

Тақырыбы: Өкпе туберкулезі кезінде берілетін емдәм.

Орындаған: Досмұқамет Д. Б

Тексерген: Байгонова К. С

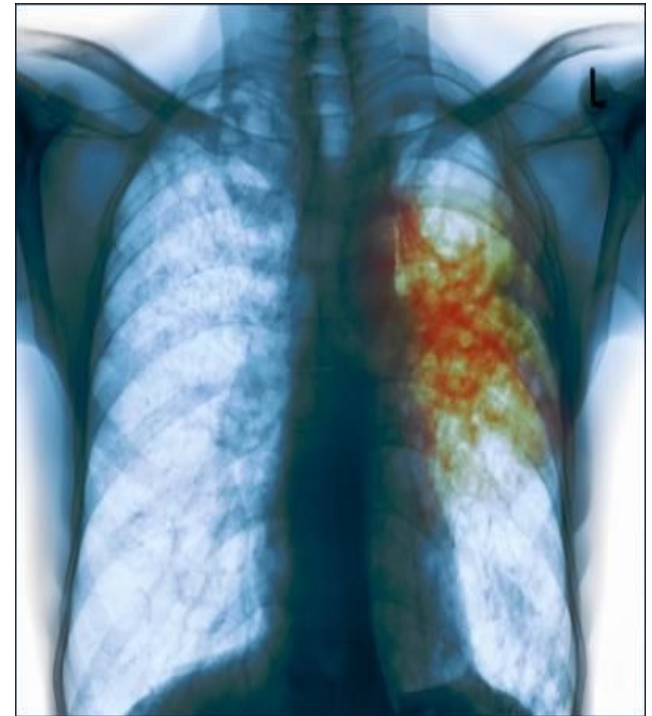
❖ **Жоспары:**

- Туберкулез ауруының қауіптілігі
- Аурудың дамуына ықпал ететін факторлар
- Туберкулездің алдын алу спецификалық спецификалық емес түрлері
- Емі
- Ұсынылатын емдәм түрі

Туберкулез (лат. *tuberculum* – төмпешік), ескіше: құрт ауру, көксау – адам мен жануарларда болатын созылмалы жұқпалы ауру. Туберкулездің қоздырғышы – микробактерияны (“Кох таяқшасын”) неміс микробиологы Р.Кох (1843 – 1910) ашты (1882). Туберкулез микобактериялары жіңішке, түзу не сәл иіліп келген таяқшалар, ұзындығы 1 – 10, ені 0,2 – 0,6 мкм.

Туберкулез ауруы көне заманнан белгілі. Ауру белгілері бұдан 7 мың жылдай бұрын неолит кезеңіндегі адам сүйегін зерттегенде табылған, біздің заманымыздан бұрын 3 – 2-мыңжылдықта египет мумияларынан анықталған. Туберкулездің клиникасы туралы алғашқы деректер 2 ғасырда өмір сүрген каппадокиялық дәрігер Аретейдің (Aretaios) еңбектерінде кездеседі. Одан кейін Гиппократ, Гален, т.б. ғалымдардың еңбектерінде де Туберкулез ауруы еске алынады. Бірақ олар Туберкулезді жұқпалы ауру қатарына жатқызбаған. Ал Әбу Әли ибн Сина өзінің “Дәрігерлік ғылымның каноны” деген еңбегінде Туберкулезді тұқым қуалайтын аурулар қатарына жатқызған. Туберкулездің жұқпалы ауру екенін бірінші рет италиялық ғалым Дж.Фракасторо (1478 – 1553) дәлелдеді

Жұқпалы аурудың тарайтын негізгі көзі – науқас адамнан түскен микробтары бар қақырық. Сау адамға ол негізінен Туберкулезбен ауырған адам түкірген қақырықтың ұсақ сұйық тамшылары арқылы не кепкен түйіршіктерін ауамен бірге жұтқанда; сирек жағдайда – Туберкулезбен ауырған үй жануарларының сүтін шикілей ішкенде, етін шала пісіріп жегенде жұғады.

Туберкулездің **ашық** және **жабық** түрлері болады. Ашық түрінде қақырықта Туберкулез таяқшалары болады, сондықтан Туберкулездің мұндай түрімен ауыратын адамдар өте қауіпті деп есептелінеді. Ал жабық түрінде қақырықта Туберкулез таяқшалары болмайды, бірақ дерт асқынатын болса, Туберкулездің мұндай түрімен ауыратын науқастар да ауру жұқтырады. Туберкулез таяқшалары әр түрлі органдарды, көбінесе өкпені зақымдайды. Аурудың біліну сипаты Туберкулездің түріне, науқастың жасына, организмнің жалпы жағдайына байланысты.

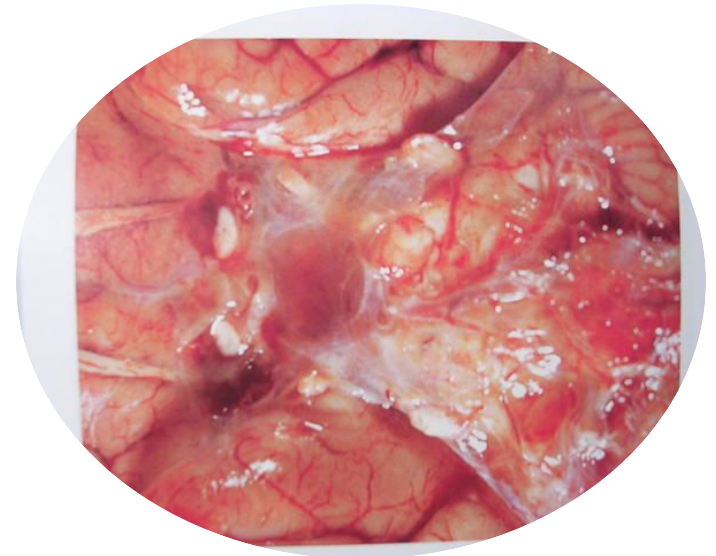
Аурудың ортақ белгілері: дене қызуының көтерілуі, түнге қарай көп терлеушілік, ұйқының қашуы және тәбеттің нашарлауы. Науқас жүдеп, ашуланшақ келеді, жұмысқа қабілеті төмендейді. Туберкулез таяқшалары түскен жердің тінінде кішкентай төмпешіктер пайда болады. Адам организмі сауыға бастаса мұндай төмпешіктер жойылып кетеді. Кейде бұл төмпешіктердің сырты қатты затпен қоршалып, беріштенеді. Мұны некроз ошағы деп атайды. Адам организмі әлсіреп, некроз ошағына қолайлы жағдай туса, сол жерде каберна (қуыс) пайда болады. Осы қуыста Туберкулез таяқшалары дамып, кеңірдек арқылы өкпенің басқа бөліктерін зақымдайды. Мұндай науқастардың қақырығында микобактериялар мол болып, қақырыққа қан араласуы, тіпті қан кетуі де мүмкін.

ТУБЕРКУЛЕЗ НЕЛІКТЕН ҚАУІПТІ АУРУ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ?

- Жыл сайын 8,8 миллион адам туберкулезбен аурады;
- Ем қабылдамаған әрбір науқас жылына 10 адамнан 15 адамға дейін жұқтыруы мүмкін;
- Туберкулезге шалдыққандардың 75% 20-40 жас аралығындағы адамдарды құрайды;
- Оның салдарынан жыл сайын 2 миллионға жуық адам қайтыс болады;
- Ауруды жұқтырғандардың 5 -10%-ында ғана ауру дамуы мүмкін.

ТУБЕРКУЛЕЗДІ ЖҰҚТЫРУ ҚАЛАЙ ЖҮРЕДІ?

Туберкулез қоздырғыштары ауру адам сөйлегенде, жөтелгенде, оқығанда, түшкіргенде бактерия шығару арқылы ауаға тарайды. Ауаның жұтқан адамдарға бактерия жоғарғы тыныс алу жолдарына, өкпелеріне түседі. Осылайша туберкулезді жұқтыру жүреді.

Аурудың дамуына ықпал ететін факторлар

- Іске қосатын фактор – иммунитеттің әлсіреуі. Толыққанды, үйлесімді тамақтанбау.
- ауыр аурулардың қатар жүруі (АҚТҚ, қант диабеті, ойық жара аурулары және басқалары);
- суық тигізу;
- зиянды әдеттер;
- созылмалы күйзелісті жағдайлар.

Туберкулездің алдын алу спецификалық спецификалық емес түрлері

❖ Спецификалық:

- -вакцина және БЦЖ ревакцинациясы

❖ Спецификалық емес:

- салауатты өмір салты;
- тиімді тамақтану;
- дене шынықтыру белсенділігі,
- зиянды әдеттерден бас тарту.

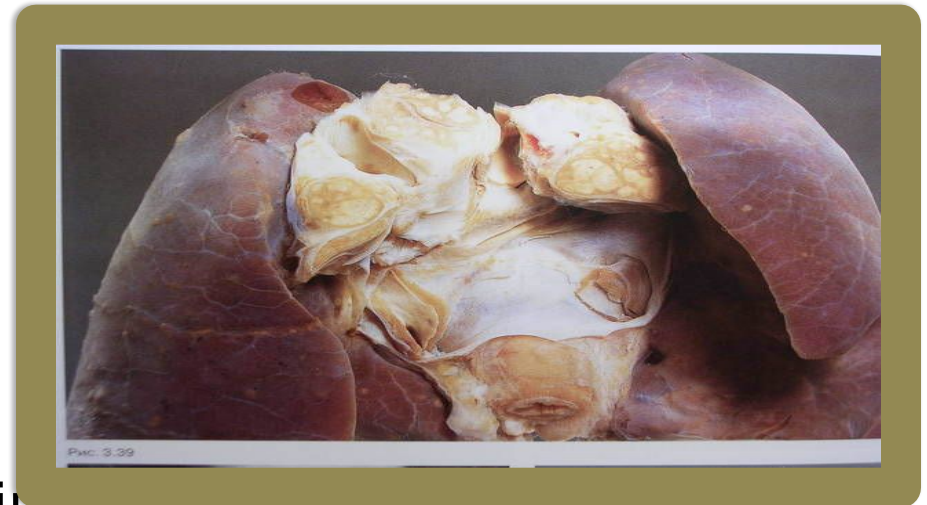

Рис. 3.39

Рис. 3.40

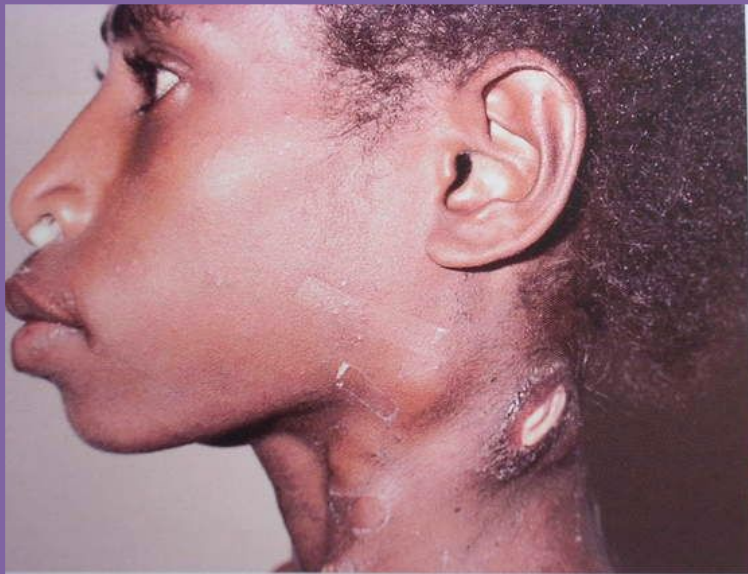
Рис. 3.41

3.44

Рис. 3.45

3.46

Рис. 7.14

0 cm 1

Рис. 7

Емі:

Туберкулезге қарсы арнайы егу (БЦЖ) жүргізіледі, ол сәби дүниеге келгеннен 3 – 5 күннен кейін іске асырылады.

Ауруды емдеудің терапиялық, хирургиялық, т.б. әдістері табылып, күнделікті дәрігерлік жұмыста қолданылатын болды. Санаторийлерде емделу өте пайдалы.

Қазақстанда Туберкулезге қарсы жұмысты Туберкулез мәселері ұлттық орталығы үйлестіріп отырады. Әрбір облыс орт-нда арнаулы диспансер, жергілікті жерлерде олардың бөлімшелері жұмыс істейді. Республика Туберкулезге қарсы қажетті дәрі-дәрмекпен, емдеу орындары төсек-орынмен жеткілікті қамтамасыз етілген.

№11 диетасы өкпе туберкулезы кезінде тағайындалады. Бұл ауруға шалдыққан кезде ағзамыз қатты әлсірейді. Сол себепті күнделікті жейтін тамағымыздың калориясын 30%-ға арттырып, ағзаның қорғаныш қызметін күйшеткен жөн. Оны күйшейтуге ет, балық, сүт сынды тағамдар көмектеседі. №11 диетасының бір тәуліктегі нормасы - 150 г ақуыз, 130 г май, 500 г көмірсу. Ал жалпы калория – 3 700 ккал. Тұзды әдеттегідей қоса беруге болады. Бұл - өзге диеталардан ең басты айырмашылығы. Күніне 4-5 рет тамақтануды ұсынады.

❖ Тамақтану тәртібі:

- ірімшік, қатық;
- көкөніс, жеміс, итмұрын қайнатпасы;
- сиыр бауыры;
- ашытқыш сусындар;
- күніне 1-2 жұмыртқа.

Қандай тағамдарды жеуге болмайды? –

Қойдың, шошқаның, қаздың және үйректің майлы еті. Өкпе туберкулезы кезінде тағайындалатын диета қаны мен салмағы аз жандарға да септігін тигізеді. Кептірілген өрік қандағы гемоглобин мөлшерін көбейтеді. Мұнымен қатар, гемоглобинді көтеруге қаймақ қосылған сәбіздің, піскен қызылшаның, өсімдік майының пайдасы мол.